
Z prac nad twórczością A. Mickiewicza

Biuletyn Polonistyczny 1/2, 44-50

1958

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Korespondencję Wł. Orkana i S. Żeromskiego przygotowuje do wydania St. Pigoń. Praca bardzo zaawansowana, przynajmniej w 3/4 przygotowana.

Listy M. Konopnickiej przygotowuje do wydania M. Wantowska.

O przygotowaniu wydania korespondencji J. I. Kraszewskiego zob. tekst zbiorczej informacji o pracy nad J. I. Kraszewskim /w zeszycie niniejszym, s. 51-52/.

Z PRAC NAD TWÓRCZOŚCIĄ A. MICKIEWICZA

Kontynuacja prac Komisji Naukowej Obchodu Roku Mickiewicza PAN w Instytucie Badań Literackich PAN

Komisja Naukowa Obchodu Roku Mickiewicza PAN na ostatnim swoim posiedzeniu, 26 maja 1956 roku, podjęła uchwałę o przekazaniu kontynuacji prac Komisji do realizacji Instytutowi Badań Literackich PAN. Uchwałę tę Sekretariat Wydziału I PAN zaakceptował.

Kontynuacja prac polegała głównie na doprowadzeniu do końca podjętych inicjatyw wydawniczych, a mianowicie na opiece organizacyjnej nad ukazaniem się wszystkich pozycji serii p.n. „Z prac dyskusyjnych Komisji” oraz na przygotowaniu do publikacji prac zaplanowanych w serii „Z prac Komisji Naukowej Obchodu Roku Mickiewicza PAN”.

Seria „Z prac dyskusyjnych...” objęła 16 pozycji, z których dwie ukazały się już po ustaniu działalności Komisji Naukowej PAN, a mianowicie:

S t a n i s ł a w Ś r e n i o w s k i, „Uwłaszczenie
chłopów w Polsce”. Warszawa 1956 /PWN/ 17 ark.

T a d e u s z S i v e r t, „Mickiewicz na scenie”. War-
szawa 1957 /PIW/. 9 ark.

Serię „Z prac Komisji Naukowej...” zainaugurowała książka
T a d e u s z a S i n k i pt. „Mickiewicz i antyk”.
Wrocław 1957 /Ossolineum/, s. 539.

W druku znajdują się:

1. Praca zbiorowa „O języku A. Mickiewicza”. Studia pod re-
dakcją Z. K l e m e n s i e w i c z a /Ossolineum, ok.

38 ark./.. Tom obejmuje prace: K. G ó r s k i e g o, Z. K l e m e n s i e w i c z a, S. H r a b c a, H. T u r s k i e j, St. U r b a ń c z y k a, T. S k u b a l a n k i, F. P e p ł o w s k i e g o oraz zespołową H. C i e ś l a k o w e j, H. M i s z a i T. S k u b a l a n k i. 2. „Mickiewiczowska Sesja Naukowa Polskiej Akademii Nauk” pod red. K. W y k i i J. R u ż y ł o - P a w ł o w s k i e j. Tom obejmuje wszystkie prace przygotowane przez uczonych zagranicznych, a wygłoszone bądź w czasie Sesji, bądź na prelekcjach w uniwersytetach w Polsce.

3. Praca pt. „A. Mickiewicz w przekładach czeskich”, ze wstępem S. W i e r c z y ń s k i e g o, została przekazana przez Komisję Naukową PAN do realizacji Komitetowi Sławistyki i Rusycystyki PAN.

Prace o charakterze ściśle badawczym, zainicjowane przez Komisję Naukową PAN, są kontynuowane w odpowiednich placówkach badawczych. W zakresie badań nad twórczością A. Mickiewicza Instytut Badań Literackich oczywiście poszerzył swój plan także i o te prace, które nie zostały doprowadzone do końca w ramach działalności Komisji.

Studia nad twórczością okresu filomackiego, „Konradem Wallenrodem”, „Dziadami”, „Księgami Pielgrzymstwa” czy „Panem Tadeuszem” zawsze znajdowały się w centrum uwagi pracowników zajmujących się okresem romantyzmu, niezależnie od okolicznościowych rocznic. Niemniej jednak Rok Mickiewicza doprowadził do pewnej koncentracji wysiłków, czego rezultaty w niedługim czasie powinny być widoczne.

Kontynuacją pracy merytorycznej podjętej w ramach działalności Komisji Naukowej PAN są studia prowadzone w Instytucie Badań Literackich nad w e r s y f i k a c j ą M i c k i e w i c z a. Kieruje nimi prof. M. D ł u s k a. Na ukończeniu znajduje się tom studiów zawierający prace o wierszu epiki /Z. K o p c z y ń s k a/, dramatu /L. P s z c z o ł o w s k a/, liryki /Z. S i a t k o w s k i/, o sylabotonizmie w poezji Mickiewicza /T. K u r y ś/ i strofice /J. K u r c e w i c z o w a/ oraz rozszerzone studium syntetyczne M. Dłuskiej. Będzie to właściwie obszerny zarys monograficzny

wersyfikacji Mickiewicza, pierwszy w dziejach naszej mickiewiczologii.

Wydanie krytyczne dzieł Adama Mickiewicza

Sprawa przygotowania wydania krytycznego dzieł Adama Mickiewicza była głównym tematem obrad „sejmiku” mickiewiczologów /dnia 11 października 1956 r. w Krakowie/, który niejako zamykał wnioskami prace organizacyjno-naukowe związane z obchodem stulecia śmierci poety.

Sytuacja następnego miesiąca roku 1956-57 nie sprzyjała podjęciu inicjatywy przez Instytut Badań Literackich. Inicjatywy w tym zakresie nie podjęła też żadna inna placówka. Pragnąc jednak zrealizować postulat wydania krytycznego dzieł poety Instytut Badań Literackich PAN szukał rozwiązań dla wyłaniających się licznych trudności w konsultacjach z wybitnymi mickiewiczologami. Przyjmując wreszcie za podstawę wnioszek prof. St. Pigonia, aby na razie przystąpić do krytycznego opracowania tylko utworów poetyckich, Dyrekcja IBL zorganizowała w listopadzie 1957 r. w Krakowie zebranie, na którym rozpatrzono możliwości praktyczne przystąpienia do pracy. W zebraniu wzięli udział mickiewiczologowie zainteresowani opracowaniem twórczości poetyckiej Mickiewicza i po przedyskutowaniu sprawy podziału materiału i wstępnych zasad jego opracowania zwrócono się do Dyrekcji IBL o przedstawienie zaproponowanych wniosków Radzie Naukowej IBL.

Dnia 28 lutego 1958 Rada Naukowa Instytutu, na wniosek Dyrekcji IBL, podjęła jednogłośnie uchwałę o rozpoczęciu prac nad wydaniem krytycznym dzieł Mickiewicza w ramach planu naukowego IBL i powierzyła opracowanie utworów drobnych i liryki prof. Cz. Z g o r z e l s k i e m u, powieści poetyckich - prof. Wł. F l o r y a n o w i, utworów dramatycznych - prof. St. P i g o n i o w i, „Pana Tadeusza” - prof. K. G ó r s k i e m u. Skład zespołu redaktorskiego został uzupełniony przez językoznawcę prof. H. T u r s k ą i przedstawiciela IBL, prof. K. W y k ę. W toku pracy redaktorzy ustalą jednolity kanon wydawniczy dla całości utworów poetyckich, a w miarę obejmowania dalszych tomów przygotowaniem do krytycznego wydania zespół redakcyjny będzie poszerzony o dalszych specjalistów.

Skład zespołu redakcyjnego został zatwierdzony przez Wydział I PAN.

Instytut Badań Literackich PAN zapewnił zespołowi opiekę organizacyjną, zlecając to zadanie J. Rużyło-Pawłowskiej, a każdemu z redaktorów przydzielono pomocniczego pracownika nauki do pomocy.

Prace zostały rozpoczęte.

Indeks do wydań zbiorowych dzieł Adama Mickiewicza

Potrzebę indeksu uświadamiały sobie dostatecznie komitety redakcyjne zarówno Wydania Narodowego, jak i później tzw. Wydania Jubileuszowego. Tej ważnej pracy, podnoszącej wartość użytkową wydań zbiorowych, nie można było jednakże wówczas wykonać ani też opublikować uzupełniając oba wydania zbiorowe, ponieważ nie pozwalał na to czas przeznaczony na wykonanie redakcyjne i drukarskie edycji.

Pracę podjął Instytut Badań Literackich. Indeks ma obsługiwać oba wydania zbiorowe, tzn. powoływać się odpowiednio na oba wydania. Indeks ma obejmować materiał zgrupowany wedle następującego układu: łącznie tomy I-III, osobno tomy: IV, V, VI, VII, łącznie tomy: VIII-XI /prelekcje paryskie/, t. XII /„Trybuna Ludu"/, t. XIII, łącznie tomy XIV-XVI /korespondencja/. Tak więc - poza indeksami do poszczególnych tomów - 3 bloki: poezje, prelekcje paryskie, korespondencja; indeks do „Pana Tadeusza” osobno, ponieważ podaje się w nim księgi i numer wiersza.

Indeks obejmie wyłącznie nazwy osobowe, jako najpotrzebniejsze czytelnikom poszukującym niezbędnych informacji o Mickiewiczu. Indeks nazw geograficznych odkłada się do edycji krytycznej /materiał w kartotece przygotowany/.

Redaktorami naukowymi Indeksu są z ramienia IBL: prof. L. P ł o s z e w s k i i prof. H. W o l p e. Konsultantem naukowym: prof. St. P i g o ń.

Ukończenie pracy redakcyjnej przewiduje się do końca 1958r.

Indeks ukaże się nakładem „Czytelnika” jako t. XVII „Dzieł” A. Mickiewicza. Oprócz indeksu tom ten będzie zawierał również odnalezione w ostatnich czasach – dopiero po ukazaniu się obu edycji dotychczasowych – listy poety.

Listy A. Mickiewicza nie objęte Wydaniem Jubileuszowym¹

1. Do Otylii Goethe, z d. 16 XII 1829
2. Nota w sprawie pogrzebu ks. Parczewskiego, z d. 2 V 1830
3. Do Alfreda de Vigny, z d. 2 IV 1837
4. Do tegoż z d. 1 VI t.r.
5. Do Marii d'Agoult z d. 3 VII t.r.
6. Do tejże z d. 24 VII t.r.
7. Do Gewyera z d. 26 III 1850
8. Do Marii d'Agoult z d. 16 I 1852
9. Do J. Fazy z d. 28 X 1853
- 10–11. Dwa liściki polskie do nie określonych /jeszcze/ adresatów i z nieustalonych dat
12. Liścik do dyrektora Bibl. Arsenau /1853/
13. Testament ks. Parczewskiego, spisany ręką Mickiewicza. /1830/.

Słownik Mickiewiczowski

„Słownik poezji i prozy Adama Mickiewicza” zakończył już przeszło rok temu zbieranie materiałów i znajduje się w okresie ich redagowania. Kartoteka „Słownika” liczy około 650 000 kartek; siedzibą jej jest pracownia toruńska. Materiał leksykalny został zaczerpnięty przede wszystkim ze wszystkich druków autoryzowanych i z dzieł wydanych na podstawie autografów i odpisów, jeżeli jakieś utwory /jak np. niektóre bajki/ doszły do nas tylko w formie kopii sporządzonych przez ludzi bliskich poecie. Uwzględniono również warianty występujące w drukach autoryzowanych i we wszystkich dostępnych autogra-

¹ Informacja oparta na danych prof. St. Pigonia

fach. Oprócz wydanych w podobiznie autografów „Pana Tadeusza”, „Dziadów” części III i „Grażyny” redakcja „Słownika” posiada 1060 fotokopii autografów Mickiewicza.

Redagowanie „Słownika” odbywa się w dwóch pracowniach: toruńskiej i łódzkiej. Kierownikiem pracowni toruńskiej jest prof. Konrad G ó r s k i, sekretarzem - Franciszek P e p ł o w s k i, zastępcą sekretarza - Zygmunt D o k u r n o. Pracują w niej osoby następujące: Janina B u d k o w s k a, Jadwiga F r i e d e l ó w n a, Halina G ó r s k a, Maria K a l o t a - S z y m a ń s k a, Alina L i n d a, Maria M a c i e j e w s k a, Helena P n i e w s k a, Krystyna S k r z y p k o w s k a - Ł u t o w i c z o w a, Teresa S k u b a l a n k a, Krystyna W i l c z e w s k a, Maria Z a r e m b i n a. Kierownikiem pracowni łódzkiej jest prof. Stefan H r a b e c, sekretarzem - Władysław C y r a n, zastępcą sekretarza - Jerzy R o z e n t a l; pracownikami: prof. Zofia G o s i e w s k a, Maria B a r g i e l ó w n a, Maria K a m i ń s k a, Witold Ś m i e c h.

Podział pracy między obydwoma placówkami został dokonany w ten sposób, że każda z pracowni redaguje inny tom „Słownika”. Kierownik danej pracowni jest wtedy redaktorem określonego tomu, a kierownik drugiej pracowni recenzentem tegoż tomu na użytek Komitetu Redakcyjnego, który daje ostateczną aprobatę dla opracowanej partii przed wysłaniem jej do druku. W najbliższych latach pracownia toruńska ma przygotować tom I /A-C/ i II /D-G/, łódzka zaś tom II /H-K/. Ta część kartoteki, nad którą pracuje placówka łódzka, znajduje się przejściowo w Łodzi. Zeszyt I tomu, zawierający literę A, opracowały obie pracownie pod wspólną redakcją obu kierowników. Również w obrębie litery B pewną liczbę haseł zredagowali pracownicy łódzcy.

W chwili obecnej oddano do druku hasła od A do Ciągnący się /przeszło 2000 stronic maszynopisu/ i przygotowano na najbliższe posiedzenie Komitetu Redakcyjnego hasła od Ciągnąć do Ćwiklicz. Zredagowano wstępnie w Toruniu hasła od D do Do /około 12 000 kartek/, w Łodzi od H do Jeź /około 46 000/. Planuje się oddanie do druku ostatniej partii I tomu w kwietniu 1958, przygotowanie w ciągu 1959 r. tomu II przez Toruń i tomu III

przez Łódź. W następnych latach przewidziane jest przygotowanie mniej więcej jednego tomu rocznie. Całość „Słownika” obejmie 10 tomów. Ich zawartość będzie następująca: tom IV - od L do połowy N; V - reszta N do P /około 0,2 ogólnej ilości/; VI - reszta haseł P; VII - R-S; VIII - S-V; IX - W; X - Z-Ż.

Komitet Redakcyjny odbywa rocznie 2-3 posiedzenia w Krakowie lub w Warszawie. Przewodniczącym Komitetu jest prof. P i g o ń, członkami: prof. Z. K l e m e n s i e w i c z, prof. M.R. M a y e n o w a, prof. L. P ł o s z e w s k i, doc. H. S a f a r e w i c z o w a, prof. S. S a s k i, prof. H. T u r s k a, prof. K. W y k a.

STAN PRAC BADAWCZYCH NAD TWÓRCZOŚCIĄ J.I. KRASZEWSKIEGO

I

W zasięgu naukowych badań W. D a n k a oraz pod jego kierunkiem pisze asystent WSP w Krakowie St. B u r k o t pracę kandydacką /promotor prof. Wyka/ pt. „Powieści społeczno-obyczajowe J.I. Kraszewskiego po r. 1863”. Praca jest już w stadium redakcji tekstu. Wyniki zapowiadają się ciekawie i jak się zdaje, praca może dać nowe oświetlenie genezy i zasięgów realizmu krytycznego w powieści polskiej. Rozprawa opiera się na kilkudziesięciu zapomnianych powieściach Kraszewskiego.

Asystent WSP w Krakowie J. J a r o w i e c k i zbiera materiały do rozprawy kandydackiej /doktorskiej/ o powieściach historycznych J.I.K. nie ujętych w cyklu „Dzieje Polski”. Temat zostanie przypuszczalnie ograniczony chronologicznie.

W. D a n e k opracowuje koncepcję ideowo-artystyczną cyklu 29 powieści historycznych od „Starej Baśni” do „Saskich ostatków”. Napotykanne trudności mają przede wszystkim charakter ilościowy /ogrom materiału/. Materiału do szeregu szczególnych problemów mają dostarczyć odpowiednio kierowane prace magisterskie w liczbie około 20.

Autor ogłosił już pierwszą próbę spojrzenia na całość cyklu w artykule „Powieści historyczne J.I. Kraszewskiego jako pomoc